

BLYTTIA

NORSK BOTANISK FORENINGS TIDSSKRIFT

BIND 31 • HEFTE 2-3 • 1973

UNIVERSITETSFORLAGET

BLYTTIA

Redaktør: Førsteamanuensis Per Sunding, adresse: Botanisk hage, Universitetet i Oslo, Trondheimsvn. 23 B, Oslo 5. Manuskript sendes til redaktøren.

Redaksjonskomité: Rektor Gunnar A. Berg, konservator Gro Gulden, professor Georg Hygen, førstebibliotekar Peter Kleppa.

ABONNEMENT

Medlemmer av Norsk Botanisk Forening får tilsendt tidsskriftet. Abonnementspris for ikke-medlemmer kr. 30,— pr. år. Enkelthefter og eldre komplette årganger kan bare skaffes i den utstrekning de er på lager når ordre innkommer. Priser, som kan endres uten forutgående varsel, oppgis på forlangende.

Abonnement anses løpende til oppsigelse skjer, hvis ikke opphørsdato er uttrykkelig fastsatt i bestillingen. — Ved adresseforandring vennligst husk å oppgi gammel adresse!
Alle henvendelser om abonnement og annonser sendes

UNIVERSITETSFORLAGET, postboks 307, Blindern, Oslo 3.

Annual subscription US \$5.—. Single issues and complete volumes can only be obtained according to stock in hand when the order is received. Prices which are subject to change without notice, are available upon request. Correspondence concerning subscription and advertising should be addressed to: UNIVERSITETSFORLAGET, P.O. Box 307, Blindern, Oslo 3, Norway.

NORSK BOTANISK FORENING

Nye medlemmer tegner seg i en av lokalavdelingene ved henvendelse til en av nedennevnte personer. Medlemskontingenten bes sendt over den aktuelle lokalavdelings postgirokonto.

Nordnorsk avdeling: Amanuensis Ivar Andersen, Forsøksgården Holt, 9000 Tromsø.
— **Rogalandsavdelingen:** Fru Hervor Bøe, Opheim, 4300 Sandnes. Postgirokonto 31 45 93. — **Sørlandsavdelingen:** Lærer Ingvald Haraldstad, Ole Bulls gt. 17, 4600 Kristiansand S. Postgirokonto 61 793. — **Trøndelagsavdelingen:** Amanuensis Asbjørn Moen, D.K.N.V.S. Museet, Botanisk avdeling, 7000 Trondheim. Postgirokonto 88 366. — **Vestlandsavdelingen:** Cand. mag. Olav Balle, Botanisk museum, Postboks 12, 5014 Bergen — Universitetet, Postgirokonto 70 743. **Østlandsavdelingen:** Bibliotekar Clara Baadsnes, Botanisk museum, Trondheimsveien 23 B, Oslo 5. Postgirokonto 13 128.

All korrespondanse om medlemskap sendes lokalavdelingene.

Hovedforeningens styre: Konservator Sigmund Sivertsen (formann), universitetslektor Bjarne Spangelo, lektor Haakon Damsgaard, universitetslektor Kari Henningsmoen, vit.ass. Hans Fredrik Røer, lektor Peder Skjæveland, universitetslektor Karl-Dag Vorren.

Medlemmer kan kjøpe enkelthefter og eldre komplette årganger av tidsskriftet i den utstrekning de er på lager når ordre innkommer, ved henvendelse til: Norsk Botanisk Forening, Botanisk museum, Trondheimsveien 23 B, Oslo 5.

Om stilkete og kjukeformete piggsopper i Norge

OCCURRENCE AND DISTRIBUTION OF PILEATE HYDNACEOUS FUNGI IN NORWAY

Av

GRO GULDEN¹ OG JENS STORDAL²

Maas Geesteranus og Eckblad skrev i *Blyttia* bd. 20 for 1962 en artikkel om de stilkete piggsoppene i Norge basert på herbariematerialet som forelå i Botanisk museum i Oslo. Den ble en spore for mange til å samle piggsopper her i landet, og i tiårsperioden som er forløpet, er mye nytt materiale kommet til. Hovedsakelig er dette arter som tidligere var kjent i landet, men også enkelte nye arter, som *Sarcodon martioflavus*, *S. lundellii*, *S. fuligineo-violaceus* og *S. versipellis*. I den siste 6-års perioden har en av oss, J. Stordal, foretatt hyppige innsamlinger i Nord-Trøndelag og systematisk notert forekomst av piggsopper. Barskogene i Trøndelag synes for mange arters vedkommende å utgjøre den siste nordlige utpost.

Denne artikkelen tar sikte på å gi en ajourført oversikt over piggsoppenes forekomst, utbredelse og voksemåte her i landet. Slektene *Auriscalpium*, *Bankera*, *Climacodon*, *Creolophus*, *Gloiodon*, *Hericium*, *Hydnellum*, *Hydnum*, *Phellodon* og *Sarcodon* er behandlet, dessuten *Sistotrema confluens*. Siden den nevnte artikkel av Maas Geesteranus og Eckblad utkom, er det foretatt en rekke navneforandringer både i latinske og norske navn. De norske navnene er utarbeidet av Den norske soppnavnkomiteen i 1972. Til grunn for artikkelen ligger herbariematerialet i museene i Bergen (BG), Oslo (O), Trondheim (TRH) og Tromsø (TROM), samt i J. Stordals private herbarium (J. S.). Materialet i Bergen og Tromsø er revidert av G. Gulden, i Trondheim av J. Stordal, og til dels av Maas Geesteranus som også har foretatt det vesentlige av bestemmelsene i Osloherbariet. I lys av de studier Maas Geesteranus har foretatt av piggsopper i den senere tid, og ved fornyet undersøkelse av enkelte norske kollekt, viser det seg at noen av de taxa som tidligere var angitt for Norge, nå faller ut. Det gjelder *Hydnellum velutinum* var. *scrobiculatum* og var. *spongiosipes*, samt *Hericium erinaceus*.

Piggsopper er et samlebegrep for sopper som har et pigget hymenium. Tidligere ble de alle regnet til samme slekt, *Hydnum*. I tillegg til de stilkete og kjukeformete piggsoppene som er behandlet her, fins det en lang rekke arter som er skorpeformete og vokser på ved. Noen av disse danner iblant også hatter. Det er derfor intet skarpt skille mellom de kjukeformete og de skorpeformete. Vi har bare tatt med de større kjukeformete artene.

¹ Botanisk museum, Universitetet i Oslo

² Kirkevn. 43, 1400 Ski

Piggsopper kan stort sett bestemmes uten hjelp av mikroskop, selv om undersøkelse av sporekarakterer og vev i visse tilfelle kan være nødvendig for en sikker bestemmelse. Minst like viktig er det å gjøre nøyaktige observasjoner av farge, lukt og smak. I tillegg til bestemmelsesnøklene har vi funnet det nyttig å gi en kort karakteristikk av de enkelte artene og deres spesifikke karakterer i forhold til lignende arter. For hver art er det angitt en del illustrasjoner i de mest brukte bestemmelsesverker: Bres. = Bresadola: *Iconographia mycologica*, K. & M. = Konrad & Maublanc: *Icones selectae fungorum*, M. Lge. = M. Lange: *Soppflora*, M-H I og M-H II = Michael-Hennig: *Handbuch für Pilzfreunde* bd. I og II, og Std. = J. Stordal: *Soppene i farger*.

Av plasshensyn har vi begrenset oss til å angi herreder for finnesteder. Bare for de sjeldneste artene er lokalitetene angitt. Vi har fulgt herredsinnndelingen av I. I. 1967 og ordnet herredene alfabetisk innen hvert fylke. Tallene i parentes refererer seg til litteraturangivelser, våre egne notater og notater fra C. F. Bøhme, som det ikke finnes herbariebelegg for.

NØKKEL

1. Fruktlegeme delt i hatt og stilk, jordboende eller på kongler . .	2
1. Fruktlegeme konsollformet, unntaksvis resupinat, på ved	29
2. Stilk sidestilt, på kongler . . . . . <i>Auriscalpium vulgare</i>	
2. Stilk ± sentral, på jord	3
3. Kjøtt skifter umiddelbart farge til dypt blåfiolett ved gjennomskjæring . . . . . <i>Sarcodon fuligineo-violaceus</i>	
3. Kjøtt uforanderlig eller langsomt, svakt anløpende	4
4. Kjøtt med blå soner	5
4. Kjøtt uten blå soner	6
5. Stilkkjøtt utenom sonene ± gulaktig-oransje-oransjebrunt, lukt svak, melaktig ved overskjæring . . . . . <i>Hydnellum caeruleum</i>	
5. Stilkkjøtt utenom sonene hvitt-gråhvitt, lukt søtaktig . . . . <i>Hydnellum suaveolens</i>	
6. Nye tilvekststeder og unge pigger og stilk eller stilkkjøtt med tydelige oransje eller gulgrønne farger	7
6. Uten oransje eller gulgrønne farger	9
7. Tilvekststeder, pigger og stilk med skarpt gulgrønne farger, blekner til hvitt i herbariemateriale . . . . . <i>Hydnellum geogenium</i>	
7. Sopper med oransje farger	8
8. Kjøtt mykt, blekt, i stilkbasis brunlig, hatt filtet-glatt, etterhvert fibret-skrubbet . . . . . <i>Sarcodon martioflavus</i>	
8. Kjøtt seigt og hardt, gulaktig, i stilkbasis oransje. Hatt først oransjefiltet siden brunlig og fibret med uregelmessige utvekster . . . . <i>Hydnellum aurantiacum</i>	
9. Fruktlegemer mindre enn 2 cm, men sammenflytende til kolonier, nesten ustilkete eller med korte, tynne stilker, rent hvite eller noe	